

DEPOZITUL DE OBIECTE DE BRONZ DE LA BOZIA NOUĂ (raionul Bîrlad, reg. Iași)

Cu ocazia unor lucrări de săpă de interes obștesc efectuate în anii 1959 și 1960 de G.A.S. „16 Februarie” pe teritoriul satului Bozia Nouă, s-au descoperit mai multe resturi de locuire, în special ceramică, care, după tehnică și decor, provin dintr-o așezare aparținând grupului Noua, de la sfârșitul epocii bronzului sau dintr-o etapă ceva mai veche. Tot cu acest prilej s-au descoperit și câteva schelete umane dintr-o epocă neprecizată, întrucît nu s-a putut reconstitui nimic în legătură cu poziția, inventarul și ritualul lor.

În afară de acestea, în cuprinsul așezării s-a descoperit și un depozit de obiecte de bronz din care s-a reușit să se recupereze un celt, trei seceri mari și trei bucăți de bronz brut, provenite din așa-zisele turte de bronz. Din informațiile lucrătorilor, în vara anului 1960, aproximativ în același loc s-ar fi descoperit și alte câteva bucăți de bronz brut, care nu au putut fi recuperate, cu toate investigațiile făcute de noi. Actualmente, aceste șapte piese se află în colecția, în curs de organizare, a școlii medii din Murgeni.

Locul descoperirii se află pe un martor din terasa inferioară din dreapta Prutului, cuprins între șoseaua Fălciu-Berezeni la vest, Balta Prundului la est, satul Bozia Nouă la sud și Satul Nou la nord. Acest martor al terasei, prin poziția sa în preajma unei bălți bogate în pește și a luncii inundabile a Prutului, prezenta condiții optime de locuire, cu atît mai mult cu cît la piciorul pantei abrupte de la limita lui estică se află și astăzi puternice izvoare cu apă potabilă.

În urma cercetărilor sumare efectuate la fața locului se poate preciza că obiectele de bronz descoperite se aflau răspîndite pe un spațiu restrîns, la 1,50 m adîncime de la suprafața actuală a solului, într-un strat de tranziție de culoare cafenie, situat sub solul negru cu cernoziom și suprapus solului galben loessoid de la partea inferioară.

Toate cele șapte obiecte de bronz recuperate din cuprinsul acestui depozit sînt acoperite la exterior cu o patină de culoare verde-închis și prezintă urme de pămînt de culoare brună. În afară de acestea, pe una dintre bucățile de bronz brut, ca și pe o seceră, sînt vizibile urme de oxizi de fier.

În cele ce urmează descriem pe scurt obiectele din inventarul acestui mic depozit.

1. Celt de tip transilvănean cu gura dreaptă, de dimensiuni mari și cu cusăturile de la turnat accentuate, netezite prin ciocănire pe laturile înguste (fig. 1/1). Metalul a fost introdus în formă printr-un canal, amplasat, probabil,

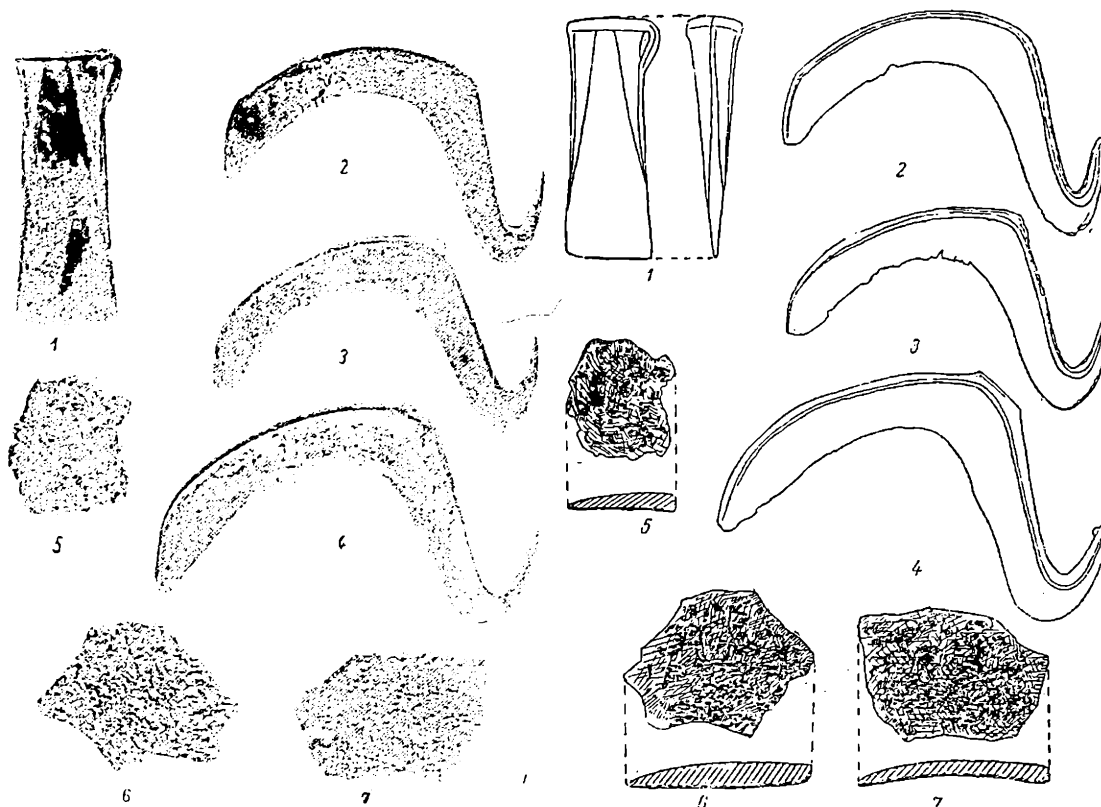

Fig. 1. — Depozitul de obiecte de bronz de la Bozia-Nouă. 1, celt; 2—4, seceri cu cârlig; 5—7, bucăți de turte de bronz (cca 1/3 m. nat.).

Fig. 2. — Depozitul de obiecte de bronz de la Bozia Nouă. 1, celt; 2—4, seceri cu cârlig; 5—7, bucăți de turte de bronz (cca. 1/3 m. nat.).

în dreptul capătului superior al torții, în dreptul ciotului de la turnare. Pe margine sînt unele depășiri de bronz, datorită, probabil, prelungirii metalului pe lîngă dopul de fixare pentru obținerea golului din interior.

2—4. Trei seceri cu cârlig, de dimensiuni mari, dintre care două întregi și una ruptă recent în două și sudată (fig. 1/2—4). Tot recent, lama unuia dintre exemplare a fost zimțuită de descoperitori. Toate aceste seceri sînt de tipul cu lama puțin arcuită și mînerul dezvoltat. Două dintre exemplare prezintă ciotul de turnat în dreptul îndoiturii mînerului (fig. 1/2—3).

Aceste seceri au fost turnate în diferite forme monovalve acoperite, întrucît sînt deosebiri de formă, tehnică și dimensiuni. Două dintre exemplare prezintă în dreptul spinării îngroșate urme de la prelingerea metalului, care nu au fost îndepărtate, ci cel mult ciocănite pe margini.

5—7. Trei bucăți de bronz brut, provenind dinspre marginea unor așazise turte de bronz, de dimensiuni și grosimi diferite (fig. 1/5—7). Descoperirea acestor bucăți de bronz brut în cuprinsul depozitului nostru prezintă importanță, întrucât prin ele se indică și o activitate de atelier în această regiune lipsită de materia primă necesară obținerii bronzului.

Depozitul de bronzuri de la Bozia Nouă, prin cele două tipuri caracteristice de unelte din inventarul lui, celul de tip transilvănean cu gura dreaptă și secerile cu cîrlig tot de origine transilvăneană, prezintă analogii apropiate în depozitele de la Drajna de Jos (raionul Teleajen, reg. Ploiești)¹ și Ilișeni (raionul Botoșani, reg. Suceava)² din regiunea extracarpatică a României.

Avîndu-se în vedere aceste analogii, depozitul de obiecte de bronz de la Bozia Nouă poate fi încadrat tot la sfîrșitul epocii bronzului (secolul al XIII-lea î.e.n.), și anume în seria Rîșești-Ulmi-Liteni³, fiind contemporan cu grupul Noua de pe teritoriul Moldovei. De altfel, din aceeași vreme datează și fragmentele ceramice din cuprinsul așezării în care a fost descoperit acest depozit⁴.

MARIN DINU și GHENUȚĂ COMAN

КЛАД БРОНЗОВЫХ ПРЕДМЕТОВ В БОЗИЯ НОУЭ
(р-н Бырлад, обл. Яссы)

РЕЗЮМЕ

В 1959—1960 гг. в ходе общественных работ на территории села Бозия Ноуэ (р-н Бырлад) был найден клад бронзовых предметов, из которого удалось приобрести лишь кельт, три больших серпа и три куска необработанной бронзы от так называемых бронзовых лепешек (рис. 1/1—7).

Этот клад, благодаря двум характерным типам орудий, которые он содержит — кельту с прямоугольным отверстием трансильванского типа и серпам с крючками, также трансильванского типа — имеет многочисленные аналогии вкладах из Дражна де Жос (р-н Теляжен, обл. Плоешти) и Илишени (р-н Бстешань обл. Сучава) во внекарпатской области Румынии. Как сам клад, так и поселение, где его нашли, можно отнести к концу бронзового века (XIII в. до н.э.), поскольку он синхронен группе Ноуа.

Большое значение имеет наличие кусков необработанной бронзы в данном кладе, так как они указывают на деятельность металлообрабатывающих мастерских в этой области, где отсутствовало необходимое для получения бронзы сырье.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1—2 — Бронзовый клад из Бозия-Ноуэ. 1, кельт; 2—4, серпы с крючком; 5—7, куски необработанной бронзы (около 1/3 натур. величины).

¹ I. Andrieșescu, *Nouvelles contributions sur l'âge du bronze en Roumanie*, în *Dacia*, II, 1925, p. 363, pl. III, 2—11, și pl. VII—X, p. 380 și urm.

² Gr. Foiț, *Depozitul de obiecte de bronz de la Ilișeni*, în prezentul volum.

³ Marilena Florescu, *Depozitul de obiecte de bronz de la Ulmi-Liteni*, în *AM*, I, p. 115 și urm.

⁴ Materialul ceramic din cuprinsul așezării urmează să fie publicat într-o altă lucrare, în care se vor prezenta și alte descoperiri din depresiunea Elanului și a Horincei.

LE DÉPÔT D'OBJETS EN BRONZE DE BOZIA NOUĂ
(distr. de Bîrlad, rég. de Jassy)

RÉSUMÉ

Au cours de travaux occasionnels exécutés en 1959 — 1960 sur le territoire du village de Bozia Nouă (distr. de Bîrlad), on a exhumé — parmi d'autres matériaux — un dépôt d'objets en bronze, dont il a été possible de récupérer une hache à douille, 3 grandes faucilles et trois morceaux de bronze brut (fig. 1/1—7).

Par les deux types d'outils caractéristiques qu'il comprend — la hache à douille à orifice d'emmanchement droit et les faucilles à crochet, l'un et l'autre d'origine transylvaine — ce dépôt présente des analogies avec les dépôts de Drajna de Jos (distr. de Teleajen, rég. de Ploiești) et d'Ilișeni (distr. de Botoșani, rég. de Suceava), tous deux situés dans la zone extracarpatique de la Roumanie. Ces rapprochements le datent à la fin de l'âge du bronze (XIIIe siècle av.n.è.); il est donc, tout comme l'établissement où il avait été enfoui, contemporain du groupe de Noua.

La présence dans le dépôt de Bozia Nouă des morceaux de bronze est pleine d'intérêt, car elle témoigne d'une activité artisanale dans une région dépourvue de la matière première nécessaire pour la production du bronze.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1 — 2 — Dépôt d'objets en bronze de Bozia Nouă. 1, hache à douille; 2—4, faucilles; 5—7, fragments de bronze brut (environ 1/3 gr. nat.).